

Systematisch Supportgericht Handelen

Congres Bruggen

10 mei 2007

Een integrale benadering van support

Support is het ondersteunen van mensen met psychosociale beperkingen alsmede hun omgeving bij de door hen gewenste **kwaliteit van leven**

..... op de **levensdomeinen** van wonen, werken, leren en recreëren

..... op de **persoonlijke domeinen** van lichamelijk, psychisch en materieel welbevinden, interpersoonlijke relaties en deelname aan de samenleving.

Centraal staan: gezondheid, zingeving, persoonlijke ontwikkeling en zelfbepaling

(Wilken & Den Hollander, 1999; Schalock & Verdugo, 2002)

Een integrale benadering van support

Combineert:

1. Het opbouwen van een samenwerkingsrelatie met een cliënt
2. Het bieden van individuele ondersteuning bij ontplooiing en kwetsbaarheid
3. Het optimaliseren van de leefomgeving en het sociale netwerk

Werken in drie dimensies

RELATIE

Vertrouwen – Present Zijn

HANDELING

Samenwerking –
Praktische steun

TIJD

Relatieopbouw – handelingsproces - ontwikkelingsproces

Een integrale benadering van support

Werken met drie sturingsprincipes
(aanvliegroutes)

**KWETSBAARHEID
KRACHT**

+ wens + vraag + behoefte
aan prof hulpbronnen

WENS

+ vraag + behoefte
aan professionele
hulpbronnen

**Kwaliteit van de
OMGEVING**

Milieu – Sociaal Netwerk

Aanvliegroutes en vluchtplannen

Systematisch Supportgericht Handelen

1. Oriëntatie op cliënt en context (biografie, netwerk, omgeving); (start) opbouwen van relatie		Tijdsdimensie ↓
<i>Relatiedimensie</i> ↓	<i>Handelingsdimensie</i> ↓	M o n i t o r i n g
2. Inventariseren van informatie voor opbouwen samenwerkingsrelatie (wensen en persoonlijke voorkeuren, bejegeningvoorkeuren, cognitieve beperkingen, persoonlijkheidskenmerken)	2. Inventariseren van wensen, persoonlijke voorkeuren, mogelijkheden en beperkingen, ondersteuningsvragen, ondersteuningsbehoeften	
3. Doel: opbouwen van samenwerkingsrelatie	3. Doelen stellen: Algemeen Doel – Specifieke Doelen	
4. Communicatie/relatieplan maken	4. Handelingsplan maken	
5. Plan uitvoeren: partnership opbouwen en in stand houden	5. Plan uitvoeren: activiteiten ondernemen	
6. Evalueren en bijstellen	6. Evalueren en bijstellen	

Systematisch Supportgericht Handelen

1. Oriëntatie op cliënt en context (biografie, netwerk, omgeving); Opbouwen van relatie		Tijds dimensie ↓ monitoring: verzamelen informatie in cliëntprofiel; bijhouden begin en eindsituatie bepaalde periode
2. Assessment	<i>Hulpmiddelen werkmap</i> ▼ <i>Assessmentformulier</i> ►	
3. Doelen stellen: Algemeen Doel – Specifieke Doelen	<i>Werkblad van assessment tot doelen</i> ▼ <i>Planformulier</i>	
4. Plannen maken	<i>Planformulier</i>	
5. Plannen uitvoeren: activiteiten ondernemen	▼ <i>Rapportage – logboek</i> ►	
6. Evalueren en bijstellen	▼ <i>Evaluatieformulier</i> ►	

Systematisch Supportgericht Handelen

1. Oriëntatie op cliënt en context (biografie, netwerk, omgeving); (start) opbouwen van relatie

Activiteiten o.a. verzamelen van informatie voor opbouwen samenwerkingsrelatie (wensen en persoonlijke voorkeuren, bejegeningvoorkeuren, cognitieve beperkingen, persoonlijkheidskenmerken)

Systematisch Supportgericht Handelen

2. Assessment: inventariseren van wensen en ondersteuningsbehoeften

Standaard onderzoeksplan om op de levensdomeinen en persoonlijke domeinen...

1. Te inventariseren wat de cliënt wenst en hierbij belangrijk vindt (persoonlijke voorkeuren)
2. Te inventariseren welke mogelijkheden en belemmeringen cliënt heeft
3. Te onderzoeken welke steun gewenst en noodzakelijk is
4. Te inventariseren welke mogelijkheden en beperkingen de omgeving heeft (natuurlijke sociale netwerken of generieke hulpbronnen - algemene maatschappelijke voorzieningen) om deze steun te geven
5. Te onderzoeken welke ondersteuningsvragen en – behoeften er zijn, welke door de VGz beantwoord dienen te worden.

Systematisch Supportgericht Handelen

3. Doelen stellen

- Wat wil de cliënt bereiken?

Algemeen Doel op een Levensdomein

- Welke ondersteuning heeft de cliënt nodig?

Specifieke Doelen

Systematisch Supportgericht Handelen

4. Plan maken

- Individueel plan
- Omgevingsplan
 - Activiteiten cliënt(en)
 - Activiteiten begeleiders en andere hulp-
en dienstverleners

Systematisch Supportgericht Handelen

5. Plan uitvoeren

- Coördinatie door persoonlijk begeleider

Systematisch Supportgericht Handelen

6. Evalueren en bijstellen

- Zijn we tevreden over de kwaliteit van de zorg?
- Zijn de doelen behaald?
- Stoppen of doorgaan?
- Bijstellen

Screeningsmogelijkheden: bijv. checklist, ZIP-care.

Communicatiestrategieën

(supportgerichte strategieën en bemoeizorg strategieën)

Elementen die deel kunnen uitmaken van deze strategie

1. Ontwijken

Afwachtend, vriendelijk, afstand bewaren. Observatie met distantie.

2. Aandachtig aanwezig zijn

Open aanwezige houding: open staan voor de cliënt, zijn ervaringen en levenscontext (netwerk, gemeenschap).

Kom niet tussenbeide. Luisterende houding; vermijd veel verbale communicatie van jouw kant. Ontwikkel vertrouwen door gewoon aanwezig te zijn. Voeg je in het tijdsperspectief van de cliënt.

3. Faciliteren

Creëer een veilige omgeving; een klimaat van sociale steun. Nadruk op goede zorg voor het welzijn van de persoon, voorzien in basisbehoeftes (bijv. gehoord en begrepen worden, steun met betrekking tot financiën, voedsel, onderdak en gezelschap).

4. Informeren

Uitwisselen van informatie. Informatie verzamelen over wat voor de cliënt belangrijk is (waarden, wensen en persoonlijke voorkeuren). Informatie goed doseren, niet te veel, niet te snel. Informatie aanbieden over mogelijkheden (persoonlijk-professionele steun, diensten, programma's, voorzieningen).

5. Steunen en bemoedigen

Bekrachtigende steun geven. Typen steun kunnen zijn: morele steun, sociale steun, hulp bij het dagelijks functioneren. Naar een partnership toewerken. Motiveren en bemoedigen, inspireren en verschaffen van hoop. Bevestigen van krachten en mogelijkheden.

Communicatiestrategieën (supportgerichte strategieën en bemoeizorg strategieën)

Elementen die deel kunnen uitmaken van deze strategie

- 6. Open Dialoog** Omvat de strategieën 1 t/m. 5 .Werken in een samenwerkingsrelatie als partners. Openheid in doelen, gedeelde agenda. Basis voor gemeenschappelijk onderzoek, doelen stellen, plan ontwikkeling en uitvoering van acties.
- 7. Onderhandelen** Onderhandelen op basis van wederzijds begrip en vertrouwen. Wanneer de cliënt er klaar en vaardig voor is. In het belang van de cliënt; balans tussen belangen van de cliënt, het sociale netwerk en de gemeenschap.
- 8. Verleiden** ▲ Informatie kleuren, lokmiddelen, voordelen benadrukken.
- 9. Overtuigen
(drang)** ▲ Verbale aandrang, argumenten aandragen om noodzaak aan te tonen
- 10. Afdwingen
(dwang)** ▲ Opvatting van de hulpverlener / het team prevaleert vanwege acuut gevaar voor zichzelf of omgeving. Redenen van actie aangeven.

Sturingsprincipe kwetsbaarheid-kracht

1. Verbinding aangaan met de cliënt en elkaar leren kennen	Zie stappen bij relatiedimensie	
2. Inventarisatie en Analyse	Inventariseren van psychosociale kwetsbaarheid en wensen om beter met de kwetsbaarheid om te gaan of deze te verminderen; Inventariseren van talenten en vaardigheden (opstellen van een kwetsbaarheid-stress-kracht-steunprofiel)	
3. Doelbepaling	Algemeen Doel: verminderen van de kwetsbaarheid en versterken van de mogelijkheden teneinde een betere Kwaliteit van Leven te bereiken. Specifieke doelen gericht op: verbeteren van copingvaardigheden; ontwikkelen van noodzakelijke hulpbronnen; versterken van aanwezige mogelijkheden.	

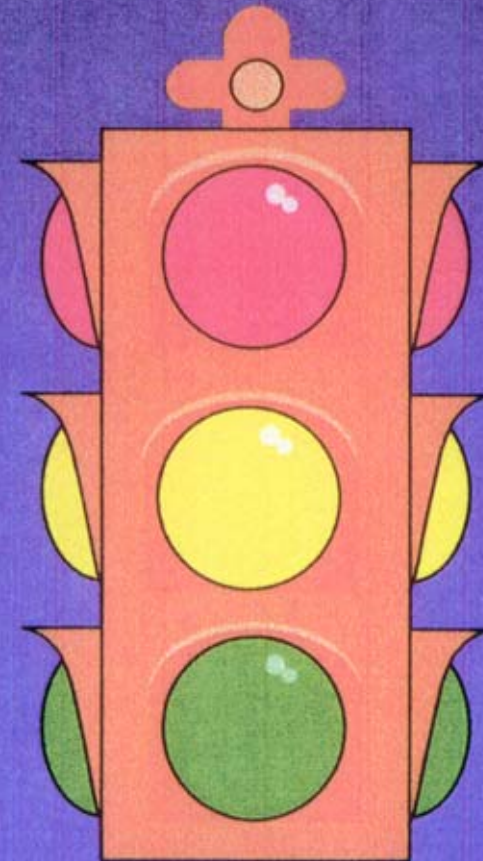
Sturingsprincipe kwetsbaarheid-kracht

3. Planning	Planning: Plan hoe de kwetsbaarheid te managen of te verminderen. Voorbeelden: <ul style="list-style-type: none">* Plan om copingvaardigheden te ontwikkeling of te verbeteren* Signaleringsplan* Crisisplan* Behandelplan orthopedagoog/psycholoog Plan hoe de mogelijkheden te versterken; meer tot ontplooiing te laten komen.	
4. Uitvoering	Uitvoering van het plan.	
5. Evaluatie en terugkoppeling	Volgen hoe de activiteiten uitpakken, of de doelen bereikt worden, en waar nodig aanpassingen maken.	

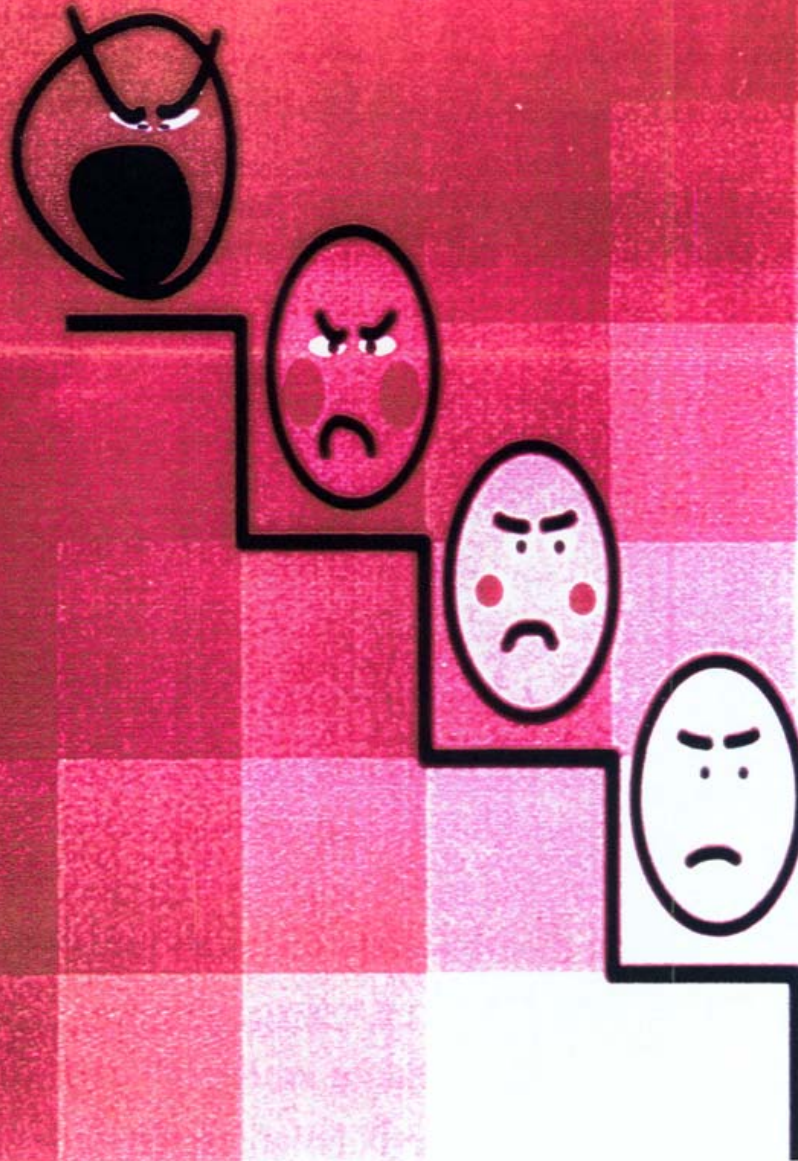
ZELFINSTRUCTIETRANING

Meichenbaum '75/ Petersen '95

- **STOP** **ROOD**
ik ben in
nood !
- **DENK** **ORANJE**
wat
kan je ?
- **DOE** **GROEN**
ik weet
wat ik
kan doen!

Het woedetrappetje

kwetsbaarheid-kracht-steun profiel

Functies	Activiteiten	Participatie
BASALE MOGELIJKHEDEN EN BEPERKINGEN	VAARDIGHEIDS- MOGELIJKHEDEN EN BEPERKINGEN	PARTICIPATIE- MOGELIJKHEDEN EN BEPERKINGEN
<ul style="list-style-type: none">- Lichamelijke- Intellectuele- Psychische mogelijkheden en beperkingen; Stressgevoeligheid	<ul style="list-style-type: none">- zelfzorg- sociaal- arbeidsgerelateerd	<ul style="list-style-type: none">- wonen- werken- leren- recreëren
Eigen krachtfactoren		
Beschermingsfactoren & Supportfactoren		

STORM Rehabilitatie

Postbus 347

3500 AH Utrecht

info@stormrehabilitatie.nl

www.stormrehabilitatie.nl

Systematisch Supportgericht Handeln

SCHOLINGS PROGRAMMA

Basisprogramma training begeleiders

- **6 dagen basistraining**
- **5 sessies methodische werkbegeleiding van 2 uur in groepjes van 4 personen; aangevuld met teamcoaching**
- **eindopdracht**

Opbouw programma

Dagdeel	Onderwerpen per dagdeel
1	Inleiding in de algemene uitgangspunten van het supportgericht werken
2	De methodiek van Systematisch Supportgericht Handelen
3	Fase 1: Creëren van een samenwerkingsrelatie I
4	Creëren van een samenwerkingsrelatie II
5	Fase 2: Werken vanuit wensen van cliënten (inventarisatie & analyse)
6	Fase 3 en 4: Werken vanuit wensen van cliënten (doelen stellen en plan maken)
7	Fase 2: Werken met beperkingen en mogelijkheden (inventarisatie & analyse)
8	Fase 3 en 4: Werken met beperkingen en mogelijkheden II (doelen stellen en plan maken)
9	Fase 2: Werken met de omgeving (inventarisatie & analyse)
10	Fase 3 en 4: Werken met de omgeving (doelen stellen en plan maken)
11	Implementatieaspecten
12	Integratie

Didactische uitwerking

- **Competentiegericht leren**
- **Interactief leren**
- **Leren van eigen casuïstiek**
- **Logboek**
- **Verwerkingsopdracht**
- **Eindopdracht**

Didactische uitwerking

Verwachte competenties (eindtermen)

- **Bekend zijn met visie en uitgangspunten van supportgerichte zorgverlening;**
- **De basiskennis en -vaardigheden verworven te hebben een supportproces op een methodische wijze vorm te geven;**

Basisprogramma

Dag 1

- **Uitgangspunten Supported Living**
- **Basisprincipes supportgericht werken.**
- **Kernelementen van een integrale benadering.**
- **Persoonlijke en maatschappelijke steunsystemen in het kader van vermaatschappelijking.**
- **Inventarisatie doelen en competenties**
- **Overzicht van de Methodiek: 6 fasen, 8 domeinen, 3 sturingsprincipes**
- **De 5 pijlers onder een ontwikkelingsproces**
- **Basisprincipes van begeleidingsprocessen (basisveiligheid, actieve steun en persoonlijke ontmoeting). Aandacht en aanwezigheid als centrale waarden vanuit de presentietheorie.**

Basisprogramma

Dag 2

- Aansluiten bij (ogenschijnlijk) irreële wensen.
- Het werken in drie dimensies: relatie, handeling en tijd.
- Communicatiestrategieën voor het opbouwen van een samenwerkingsrelatie.
- Hoe sluiten we aan op cliënten in moeilijke situaties
- Communiceren met cliënten met cognitieve beperkingen
- Basisveiligheid, actieve steun en persoonlijke ontmoeting. Hoe sluiten wij aan op cliënten in moeilijke situaties?

Basisprogramma

Dag 3

- Ondersteuningsgericht werken is: werken aan de kwaliteit van leven van onze cliënten.
- Wat is Systematisch Supportgericht Handelen?
- Hoe onderzoeken we wat cliënten onder kwaliteit van leven verstaan?
- Starten: het onderzoeken van wensen van cliënten binnen levens- en persoonlijke domeinen (“sturingsprincipe wens”).
- Naar welke zaken gaan we op zoek (“inventarisatie & analyse op vijf gebieden”)?
- Hoe ronden we de onderzoeksfase af?
- Hoe zetten we de gevonden gegevens om in doelen en nemen deze doelen op in plannen?

Basisprogramma

Dag 4

- De samenhang tussen kwetsbaarheid – stress en copingstrategieën.
- Het draagkracht – draaglast model.
- Communiceren met cliënten vanuit sturingsprincipe mogelijkheden en beperkingen, oefenen met het LSD principe
- Wat onderzoeken we precies? Eventueel toegespitst op specifieke doelgroepen.
- Doelen, gebaseerd op het onderzoek van de kracht en de kwetsbaarheid van de cliënt
- Werken met doelen, gericht op het verminderen van de kwetsbaarheid.
- Opnemen van doelen gericht op de kwetsbaarheid in een supportgericht zorgplan.
- Signaleringsplannen.

Basisprogramma

Dag 5

- **Functies van een steunende omgeving: vergroten van mogelijkheden en verminderen van beperkingen van individuele cliënten.**
- **Door de ogen van de individuele cliënt naar de omgeving kijken.**
- **Het inrichten van de sociale omgeving van de cliënt als “ontwikkeling- en participatiebevorderend milieu”: toedienen van milieuvitamines.**
- **Het omzetten van onderzoeksresultaten m.b.t. sociale milieu of netwerk in doelen.**
- **Opnemen van deze doelen in (milieu- of netwerk-) plannen.**

Basisprogramma

Dag 6

- Inventarisatie: waar moet nog aandacht aan besteed worden d.m.v. uitleg of oefening.
- Als team werken met het SSH.
- Oefenen met plannen: kennen we de basis principes, kunnen we deze toepassen?
- Verschillende belangen, verschillende plannen.
- De dynamiek van het SSH: zoomen, schakelen en timing.
- De dynamiek van het SSH: een cyclisch proces. Evalueren drie dimensies.